

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Narocnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Dolenjskim junakom v spomin.

Časniki so že poročali, da je na severnem bojišču med drugim padel dr. Ivan Majerle. Ta vest je tudi uradno potrjena, ker so njegovi stariši dobili obvestilo o smrti svojega ljubljene sina. Drage Novice ste nam objavile spominke črtice o treh vrlih dolenskih sinovih, pridenite tudi o tem odličnem rojaku, ki spada v vrsto akademične inteligence.

Ivan Majerle je bil rojen l. 1886 v Jelševniku blizu Črnomlja na Belokranjskem. Že kot deček je bil zelo vedoželjen ter s svojo pridnostjo delal veselje starišem in učiteljem. Po dokončani ljudski šoli je želel še naprej študirati, zato so ga stariši poslali v latinske šole najprej v Novo mesto, pozneje pa v Ljubljano, kjer je dovršil gimnazijo z maturo s prav povoljnimi uspehom. Izbral si je pravoznanske študije na vseučilišču na Dunaju, kjer je bil vrl član katoliškega akademičnega društva „Danica“. Vsled svoje izredne marljivosti je kmalo postal doktor prava. Bil je enoletni prostovoljec. Nato pa je stopil v državno službo pri c. kr. poštne in brzojavne ravnateljstvu v Trstu, kjer si je s svojo ljubeznivostjo kmalo pridobil novih prijateljev, in sanjal o lepši bodočnosti.

Vsled mobilizacije moral je kot praporščak k bosansko-hercegovinskemu pešpolku št. . . , ki je tvoril tudi sestavni del naše armade, v Galicijo.

Na naslov svojega očeta Matije Majerle je pridno dopisoval z bojnega polja. Domov je poročal v prvih poročilih, da se pelje v Galicijo čuvat železnico. Že v prvih dneh avgusta je poročal tudi, da je v Galiciji bolj hladno kakor v solnčni Belokranjini.

Skoro v vsaki svoji karti je vpraševal tudi za svojega brata Toneta, ki je menda bil po njegovem mnenju pri vojaki v Karlovcu. Koncem avgusta hvali Boga, da je vreme zelo ugodno in pripomni, da je mislil priti v trgatov domov, a da za sedaj ne bo za enkrat nič.

Dne 28. avg. je poročal med drugim zopet sledeče: „Živimo zelo po domače. Po vaseh poberejo vse, kar dobimo: kokoši, prašiče in živino. Ljudje so pobegnili, ker se nas bojijo. Moja služba se vrši daleč od zadaj, da ni nobene nevarnosti za mojo osebo. Včasih bolj malo spimo in drugičkrat zopet ne južnamo ravno opoludne, pa to so vse malenkosti . . .“

To je bilo zadnje poročilo dr. Majerla svojim roditeljem, katere je skozi cel čas tolažil, da se ni treba bati za njegovo osebo. Dne 8. sept. pa je že našel junaško smrt na bojišču. Ko ni bilo nekaj časa nobene poročila, je nepričakovano došla dopisnica komandanta one kompanije, pri koji je služil dr. Majerle in v kateri ta naznanja prežalostno vest.

Z vojaško častjo so ga na pokopališču blizu kolodvora v G . . . položili k večnemu počitku.

Velik je udarec za njegove stariše tem bolj, ker imajo še družega sina visokošolca Antona na bojnem polju. A tolaži jih ta zavest, da je kot zvest sin žrtvoval svoje življenje za ljubljeno domovino.

Gospodarstvo.

V domači deželi domača vina!

Naši gostilničarji in vinski trgovci hodijo radi v druge kraje po vino, da ga potem doma prodajajo. Na ta način se pri nas na Dolenjskem iztoči veliko istrskega, goriškega, štajerskega in tudi ogrskega vina. Namesto, da bi se po naših dolenskih gostilnah točilo domače vino, domač pridelek, se točijo vina, ki se kupujejo po sosednih deželah. Vsled take konkurence nastaja sledeči položaj: Kadar je količjak dobra vinska letina na Dolenjskem, morajo domači vinogradniki točiti svoja vina „pod vejo“, z drugimi besedami povedano, popiti ga morajo sami. Kolika škoda je to za naše vinogradništvo, si lahko predstavljamo. Namesto, da bi šlo vino, naš najdražji pridelek, v denar, ga vinogradniki sami med seboj popijejo, tako, da nazadnje ni denarja ni blaga.

Naše obnovljeno vinogradništvo je stalo ogromnega denarja in dela. Zato ne smemo mirno gledati, da nam delajo domači gostilničarji konkurenco s tujimi vini. To se mora tudi pri nas na bolje obrniti! Poglejmo v druge dežele, kako se tam ceni domači pridelek in kako se toči po domačih gostilnah. Povsod se lahko prepričamo, da se gostilničarji sploh zavedajo svoje dolžnosti in da podpirajo domače vinogradništvo. Tudi drugod po Kranjskem se bolj zavedajo kakor pri nas na Dolenjskem. Poglejmo na Vipavsko in tudi na Belokranjsko! Na Vipavskem točijo ondotni gostilničarji le domače vipavsko vino, in tudi v Belokranjini se toči povsod domače vino. Pri nas se pa mnogi naših gostilničarjev radi zatekajo v druge kraje po vino.

V zadnjem času se je začelo delati na to, da bi se naša vina izvažala v druge dežele. Vprašam, kako moremo pričakovati uspešen izvoz domačega vina, ako se naše vino od domačih gostilničarjev in vinskih trgovcev zanemarja? Najprej moramo sami pokazati, da cenimo svoj pridelek, stoprav potem bode mogoče delati na to, da se bode izvažalo domače vino.

Resnica pa je, da bode treba pri cenah našega vina nekoliko odnehati. Naša vina so sedaj primeroma najdražja, kar pa ni povsem opravičeno. Res, da imamo z obdelovanjem naših vinogradov bolj težaven položaj in več stroškov, ali če hočemo konkurirati z vini drugih vinskih krajev in dežel, moramo pri ceni odnehati.

Tako bode mogoče, da se bo naše dobro dolensko vino povsod lahko točilo in da se bodo tudi mnogi naši dolenski gostilničarji bolj zavedali svoje dolžnosti kakor so se do sedaj. Rohrman.

Zahvala.

Pomožna odbora za občine Novomesto in Šmihel-Stopiče izrekata svojo iskreno in udano zahvalo vsem onim gospodom in damam, ki so s toliko blagohotno vnemo in požrtvovalnostjo pripomogli kapiteljskemu koncertu do izrednega uspeha.

V prvi vrsti veljaj spoštljiva zahvala mil. g. proštu dr. Elbertu ter prečastitemu kapitelju novomeškemu za prepustitev cerkve, za razsvetljava in pripravo in

končno za polnoštevilni poset koncerta. Nadalje se zahvaljujemo gospodu dvorn. opernemu pevcu J. Betetto, kojega visoka umetnost je proslavila prireditelj, dvignivši jo na posebno umetniško višino. Poleg njega nam je izkazal veliko dobroto gospod gimn. učitelj in organist Ign. Hladnik, kot organizator pevskega zbora in orkestra, v prvi vrsti pa kot izreden virtuoz na orgljih. Zahvaljujemo se gospodu prof. A. Škerlju za prelepi solo na gosli, zahvaljujemo vse ljubeznive pevke, vse gospode pevce in godbenike orkestra. Zahvaljujemo se še posebej mestnim uradnikom in uslužbencem, imenoma gosp. tajniku Stukelju in gđ. Receljevi za obili trud ob pripravah h koncertu in pri blagajni.

Konečno veljaj naša zahvala blagonaklonjenim darovalcem preplačil in vsem posetnikom našega koncerta.

Novomesto-Kandija, 26. oktobra 1914.

Splošno razumljivo poučilo o koleri in kako se je ravnati za časa kolere.

(Zastop zdravstvenega okrožja v Kranju je izdal pod gorenjim naslovom okrožnico, katerega radi važnosti in porabnosti tudi za naše kraje v glavnem objavljamo z željo, da si ga naši cenjeni bralci dobro prečitajo in ohranijo v spominu.)

Pijte vodo le iz vodovoda in sicer neposredno iz pipe izprane čaše — ali pa le kuhano vodo!

Dalje

8. Kar je tu povedano zastran vode, pa ne velja samo za pitno vodo, ki se rabi doma, ker se seme boleznih, ki se nahaja v vodi, more na človeško telo prenesti tudi s tako vodo, ki se je rabila za umivanje kuhinjske posode, za umivanje in kuhanje jedil, pranje, kopanje itd.

Sploh se mora nujno svariti pred mnenjem, da je smatrati kot nosilko bolezenske snovi samo pitna voda in da smo že popolnoma varni, ako le pijemo samo dobro ali le prekuhano vodo.

9. Vsak bolnik, ki ima kolero, more postati središče za daljno razširjevanje boleznih, priporoča se torej, da naj se bolniki, ako le mogoče, pošljejo v bolnišnico. Ako je to nemogoče, potem naj se vsaj zabrani vsako nepotrebno obiskovanje bolnika.

Vsak bolnik za kolero naj ima strežaja edino-le zase, kateri pa z drugimi ljudmi ne sme občevati.

V vsaki vasi, kjer je kolera, bi morali imeti eno hišo le za take bolnike, ker se drugače, posebno v vaseh, bolniki od zdravih ne dajo ločiti, ker primanjkuje prostorov v hišah.

10. Nihče naj ne hodi v hišo, kjer imajo kolero, ako to ni njegova dolžnost.

Tako tudi ne hodi v času kolere v kraje, kjer se zbirajo večje množice ljudi (sejmi itd.) Ne podajaj drugim roke v znak pozdrava.

11. V prostorih, kjer so bolniki s kolero, ne jej in ne pij ničesar, in v svojo korist tudi ne kadi!

12. Izmečki in odpadki takih bolnikov so posebno nevarni in se mora vsa ž njimi onesnažena obleka in perilo takoj razkužiti, predno se opere.

Blato, sealnica in izmečki takih bolnikov se morajo razkužiti, predno se jih iz sobe nese, ravno tako tudi vsako perilo druge stvari.

Ceste in trgi naj se snažijo kar le mogoče. Na deželi teče mnogokrat gnojnica čez cesto, drugod zopet gnojnica iz stranišč v potok ali vodnjak. Da je to v sedanjem veku še mogoče, je nerazumljivo. Visoke demarne kazni bi že odpravile te nedostatke.

Stranišča in posebno še sedeži se morajo vsak dan z apnenim mlekom razkužiti.

13. Najskrbnejše naj se pazi na to, da izmečki in odpadki za kolero bolnih oseb ne pridejo blizu vodnjakov in do vodotokov, iz katerih se zajema voda.

14. Vse reči, ki so prišle v dotiko z bolniki in ki se ne morejo pokončati ali lahko razkužiti (manj vredne stvari naj se vse sežgo) se morajo razkužiti v posebnih razkuževalnicah z vodnim parom ali vsaj šest dni shraniti na suhem, kolikor mogoče solnčnem, zračnem in nepristopnem prostoru.

15. Oni, ki so prišli v dotiko z bolnikom, njevo posteljo ali obleko, naj si roke in morebiti slučajno umazano obleko takoj razkužijo. Posebno je to potrebno tedaj, če so se onesažili z bolnikovimi izmečki ali odpadki. Izredno se še svari, dotikati se jedil z onesaženimi rokami, ali devati v usta reči, ki bi se bile lahko onesažile v bolnikovi sobi, na primer posodo za jed in pijačo ter smodke.

Ne jejte vsi iz ene sklede kakor imate navado na deželi, vsak naj vzame svoj delež na svoj krožnik. Obedno pripravo (to je žlice, nož in vilice) prekuhajte vedno po uporabi in ne spravljajte jo v odprte žličnike, kjer je pristopna muham in prahu, marveč jo hranite v čedni miznici.

Miza naj bo posebno čedna in če je od čryov načeta, jo pooblajte, špranje in luknje pa zakitajte.

Ne pijte iz korcev vodo, marveč vlijte s korcev vodo v kupico.

Zelo nevarni bacilonosci so muhe, ker imajo k vsaki stvari pristop. Pokrivaj zato vedno škafe in sklede, v katerih so jedila, ne puščaj steklenic nezamašenih. Sploh pa imej čedno sobo, pa tudi muh ne bo veliko in te lahko uničiš s polimanim papirjem, katerega pa vsikdar potem sežgi.

16. Ako je bolnik umrl, naj se mrlič, kakor hitro mogoče, odstrani iz stanovanja in prenese v mrtvašnico. Najbolje je, da se takega mrliča sploh nič ne umije in zavije v lizolni raztopini namočeno rjuho.

Pogreb naj bode kolikor mogoče priprost. Pogrebnički naj ne pridejo v smrtno hišo, in pogrebne slavnosti naj se ne prirejajo.

17. Obleka, perilo in druge reči, ki so jih rabile osebe, katere se obtele ali umrle za kolero, se nikakor ne smejo zopet rabiti ali oddati drugim osebam, predno se niso razkužile. Posebno se ne smejo nerazkužene pošiljati v druge kraje. Najbolje je slamo iz slamnic in iz blazin in slabo posteljno opravo za tako boleznijo požgati.

Prejemnikom pošiljatev takih reči iz krajev, kjer je kolera, se nujno svetuje, da jih takoj izročijo kaki razkuževalnici, ali jih s potrebno previdnostjo sami razkužijo, in če niso kaj vredne, sežgejo.

Ker kruha in žemlje ne moreš razkužiti, peci doma in ne kupuj kruha od umazanih ljudi, kateri kruh po vaseh nosijo in je že vsaka žemlja najmanj desetkrat otipana od umazanih, morda že okuženih rok.

Perilo od bolnikov za kolero naj se sprejme v pranje samo potem, če je bilo poprej razkuženo in to že v sobi bolnikov, kjer mora biti pet ur namočeno v lizolni raztopini v posebno za to določeni posodi in se ne sme s perilom od zdravih ljudi skupno prati.

V bolnikovi ponočni posodi mora biti vedno že pripravljeno apneno mleko ali dosti močna lizolova raztopina, da se blato in scalnica razkužita.

18. Odsvetuje se raba vseh onih le dozdevno zdravnih pripomočkov, ki se v času kolere navadno hvalijo in ponujajo (žganje proti koleri itd.)

19. Ker se da kolera z rednim in pravilnim življenjem več ali manj zabraniti in tudi dobro lečiti, naj se vsak človek takoj k zdravniku poda, če le količkaj kakšne težave čuti in naj ne čaka, da se bolezen shudi, ker je potem zdravljenje velikokrat brezuspešno. Bolnik naj gre takoj v posteljo in naj se dobro pokrije, napravi čez trebuh gorke obkladke. Uživa naj le tekoča jedila, prekuhano mleko, čaj z mlekom, čaj ali mleko s konjakom, kuhano vino, led pa zoper žejo in bljuvanje — ovseni ali navadni redki sok — juho iz sage. Če je tek dober, pečeno meso, beli kruh, mehko jajce — slednje prav dobro s kuhanim in oslajenim mlekom pomešano. V gotovem času boleznij je treba, da dobi bolnik dosti vode, sploh tekočine — ker pa vedno bljuje, se da tekočina le po žlici. Če bi pa bolnik po bljuvanju preveč oslabil vsled zgoščenja krvi, treba je bolniku pod kožo vodo ubrizgati in je večkrat to edino sredstvo bolnika pri življenju ohraniti. Če je pa bolnik preveč propadel, treba mu je ubrizgati še kofro in kofein pod kožo. V takih slučajih pomaga dobro vino, posebno pa šampanjec. Život naj se povije v gorke rute, k nogam se položi več kosov pogrete in ovite opeke. Zoper krč v mečah je najboljšo mazilo Francov špirit ali opodeldok.

Pripombe.

Za razkuževanje se priporoča:

1. Dve žlici lizola na 1 liter vode za umivanje rok, tri žlice lizola na 1 liter vode za namakanje umazanega perila in blata.

2. Sublimatova raztopina. V 1 litru vode se raztopi 1 rožnatobarvna sublimatova pastila po 1 gram.

3. Apneno mleko je izvrstno in najcenejše za razkuženje. Celi kosi živega apna se položijo v prostorno posodo in poškopijo enakomerno z vodo (približno pol toliko kakor je apna); apno se močno segreje, napne in razpade v prah. Na 1 liter tega apnenega prahu se med vednim mešanjem prilije 3 litre vode. To je apneno mleko.

Ako ni dobiti živega apna, se napravi apneno mleko tudi tako, da se 3 litrom vode primeša 1 liter gašenega apna; vendar se mora v apnenici prej odvzeti zgornja apnena plast, katera ni dobra za razkuževanje.

Avstrijsko - nemško rusko bojišče.

Položaj na severu. Po uradnih poročilih stoji naša stvar v Galiciji zelo ugodno. Naša glavna armada uspešno prodira od zahoda proti vzhodu in je pri tem zopet osvojila že velik del Galicije. Poleg tega pa prodirajo naše čete od juga čez Karpate proti severu, kjer so že na eni strani prišle v bližino Stryja, na drugi strani pa v bližino črte Stry-Sambor-Drohobycz. Naše čete napadajo tedaj Ruse od dveh strani: od zahoda proti vzhodu in od juga proti severu.

Na Rusko-Poljskem se boji nadaljujejo. Močne ruske kavalerijske čete so poizkušale prodirati zahodno od Varšave, pa jih je združena avstrijsko-nemška kavalerija vrgla čez Sochaczzen nazaj. Sochaczzen leži kakih 40 km zahodno od Varšave ob reki Bsuri, ki se izliva v Vislo.

Kakor je sedaj razvidno, je poverjeno

prodiranje proti Varšavi izredno močni armadi, ki se je začetkom septembra povsem tajno zbirala med Breslavo in Poznanjem. Tako je prišlo, da je začetkom oktobra stala nova, zveža in zelo močna nemška armada komaj 100 km pred utrjeno črto Ivanogorod—Varšava. Sedaj so te čete že dosegle Vislo in stoje pred Ivanogorodom in Varšavo. Tej armadi poveljuje znani general Hindenburg.

Nemci porazili in vjeli 11.000 Rusov.

Na vzhodnem bojišču so bili Rusi v bojih pri Schirwindtu poraženi ter so izgubili 3000 vjetnikov, 26 topov in 12 strojnih pušk. Lyck je zopet v nemški posesti. Bialo je sovražnik zapustil. Dalje proti jugu so bile ruske prednje čete vržene nazaj proti Varšavi ter so izgubili Rusi 8000 vjetnikov in 25 topov.

800 Rusov vjetih. Rusi so 14. t. m. poizkušali se zopet polastiti Lycka. Ruski napadi so bili odbiti. Nemci so vjeli 800 Rusov, zaplenili 1 ruski top in 3 ruske strojne puške.

Lodz zopet v nemških rokah. Berlin, 16. oktobra. Mesto Lodz v Ruski Poljski je zopet v nemških rokah in ima nemško posadko.

Lodz je veliko mesto jugovzhodno od Varšave in je središče poljsko-ruske industrije za bombaž. Danes šteje Lodz 320.000 prebivalcev, po večini katoličanov.

Nemci potolkli 8 ruskih armadnih zborov. Napad nemških čet, ki se na Poljskem ramo ob rami bore z avstro-ogrsko armado, napreduje. Nemške čete stoje pred Varšavo. Poizkušeno prodiranje osmih ruskih armadnih zborov iz črte Ivanogorod-Varšava čez Vislo je bilo na celi črti z velikimi ruskimi zgubami odbito.

Ruske zgube znašajo dosedaj 800.000 mož. London, 13. okt. Iz Peterburga poročajo, da znašajo ruske zgube po uradnem poročilu dosedaj skupno 800.000 mož. V tem številu so vštet mrtvi, ujeti, ranjeni in oboleli vojaki, ki so bili nad 14 dni za boj nesposobni.

Rusi zapuščajo zadnje kraje Ogrske.

V komitatu Marmaros so naše sovražnika zasledujoče čete zavzele Raho (severovzhodno od Marmaros-Szigeta). V dolini reke Črna Bistrica se umikajo Rusi, ki so jih naše čete porazile do Rafailowa, proti Zjeloni.

Pred obkolitvijo Varšave.

„Kölnische Zeitung“ poroča z Dunaja: Po zadnjih ruskih porazih se sodi, da se kmalu prične oblegati Varšava in da bo mogoče obkoliti rusko južno krilo.

Boji v neposredni bližini Varšave.

Boji se vrše sedaj tako blizu Varšave, da gredo ruski častniki, ki dobe par ur prostega časa, v Varšavo, da se tam odpočijejo. V najkrajšem času se pričakuje, da bodo avstrijsko-nemške čete obšle južno rusko krilo pri Varšavi in s tem od te strani obkolile Varšavo.

Naše motorne baterije pred Varšavo.

Listi poročajo, da bodo v par dneh naše motorne baterije pričele svoje delo tudi pri Varšavi ter svojo sposobnost poizkušale tudi na ruskih trdnjavah.

Gališki petrolejski vreli zopet v avstrijskih rokah. Lipsko, 19. oktobra. List „Leipziger Neueste Nachrichten“ poročajo z Dunaja: Avstrijske čete so sedaj zasedle tudi Boryslav in Drohobycz, kjer se nahajajo znani petrolejski vreli. (Drohobycz leži v sredini črte Sambor-Stryj, Boryslav pa jugozahodno od Drohobycza.)

Ruske in naše izgube pri Przemyslu.

Po tritedenskih zelo krvavih bojih, v katerih so hoteli Rusi z vsemi sredstvi udreti in trdnjavo, so pustili gore mrličev. Svojo nalogo je trdnjava pod poveljstvom podmaršala Kusmaneka sijajno izpolnila in je odbila vse napade. Rusi so izgubili 40.000, naši le 1000 mož. Trdnjavske čete so se vojskovale z neprekosljivo hrabrostjo.

Kolera v ruski armadi. „Ukrainische Nachrichten“ na Dunaju izvedo iz Bu-

karešta, da v ruski armadi strašno pustoši kolera. Ta bolezen, ki je bila že ob začetku vojne razširjena v nekaterih okrajih podoljske gubernije, divja sedaj na celem ozemlju desne in stepske Ukrajine. Kolera se je pojavila tudi med civilnim prebivalstvom v Kijevu, Odesi in drugih mestih. Ruski listi to dejstvo popolnoma zamolčujejo.

Novi rumunski kralj.

Zakon kralja Karola z Elizabeto je ostal brez otrok. Kot prestolonaslednik je bil zato izvoljen njegov nečak, princ Ferdinand Hohenzollern. Ferdinand se je oženil l. 1893. z Marijo Sachsen-Koburg-Gotha. Iz tega zakona sta dva rumunska princa. Bodoča kraljica Rumunije je nečakinja ruskega cara, vnukinja angleške kraljice, in bratranka nemškega cesarja.

Prestolonaslednik, sedanji novi rumunski kralj Ferdinand, bo gotovo korakal po smereh, ki jih je kralj Karol zarisal deželi. Razne opazke bodočega kralja Ferdinanda, ki so pridle v javnost, jamčijo, da bo ta vladar hodil po potih svojega strica, ki ga je rumunsko ljudstvo tako iskreno ljubilo. Omenimo naj samo izjavo prestolonaslednikovo, da bi se on odpovedal nasledstvu, če bi strica prisilili, da bi se moral odpovedati prestolu.

Angleži potopili štiri nemške torpedovke.

Berlin, 19. okt. (Kor. urad.) Uradno. Dne 17. oktobra popoldne so se zapletli naši torpedni čolni S 115, S 117, S 118 in S 119 nedaleč od nizozemskega obrežja v boj z angleško križarko „Undaunted“ in s štirimi angleškimi rušilci. Po uradnih angleških poročilih so bili potopljeni 4 nemški torpedni čolni; od posadke so izkrcali na Angleškem 31 mož. — Namestnik načelnika admiralnega štaba: Behncke.

Nemško-francosko-belgijsko bojišče.

Lille v nemških rokah. Lille je v nemških rokah; vjeli so ondi 4.500 sovražnikov. Mestne oblasti so mesto nasproti nemškim četam proglasile za odprto mesto. Kljub temu je nasprotnik pri svojih obkoljevalnih poizkusih iz Dünkirchna porinil tjakaj svoje sile z nalogom, da se drže do prihoda obkoljevalne armade. Te seveda ni bilo in naravna posledica je bila, da je brezkoristno branjeno mesto trpelo škodo, ko so je osvojile naše čete.

Bogat plen v Belgiji. Berlin, 17. oktobra. (Koresp. ur.) Uradno se poroča: V mestih Brügge in Ostende so Nemci dobili bogat vojni plen, med drugim veliko število pušk z municijo in 200 porabnih lokomotiv. S francoskega bojišča ni o kakih važnejših dogodkih nobenih poročil.

Umikanje francoske armade. Basel, 16. oktobra. Francoska armada se je začela umikati na strategično črto Nevers-Dijon-Langres-Epinal, ker se je poizkus obiti nemško desno krilo, izjalovil.

Francoske izgube. Dunaj, 16. okt. Francoske izgube znašajo sedaj 150.000 mrtvih in 350.000 ranjenih vojakov brez vojnih ujetnikov.

Velik plen v Antwerpnu. Pri Antwerpnu je bilo ujetih 4000 do 5000 sovražnikov. Sodimo, da bo prijatih še večje število belgijskih vojakov, ki so se preoblekli v civilno obleko. Konzul v Terneuzenu poroča, da je prestopilo na nizozemsko ozemlje približno 20.000 belgijskih vojakov in 2000 Angležev, kjer so jih razorožili. Pobegniti so morali z največjo naglico, kar dokazuje, ker so pometalni proč vreče za obleko, osobito vojaki kraljevske angleške mornariške divizije. Vojni plen v Antwerpnu je velik: vsaj 500 topov, veliko municije, sedel, sanitetnega materiala, mnogo avtomobilov, lokomotiv in železniških vozov; 4.000.000 kg žita, veliko moke, premoga in prediva,

za 10.000.000 mark volne, zlata in srebra v vrednosti pol milijona mark, en oklopni železniški vlak, več vlakov napolnjenih z živežem in veliko živine.

Kako so Nemci zasedli Gent. Amsterdam, 14. okt. „Telegraf“ poroča iz Saas van Gent: Zasedenje Selzaete se je mirno izvršilo. Samo zvečer je padlo nekaj strelav na ljudi, ki so se priplazili k železni cesti. Nemci so vkorakali v Gent z godbo, potem ko so zadnji Angleži mesto zapustili. Nemci so zasedli takoj mestno hišo, poštne urade in kolodvor. Poštno blagajno so zaplenili in na mesto belgijske, francoske in angleške zastave razobesili nemško. Nato so razglasili, da sme mesto zapustiti kdor hoče, ampak samo do torca, naprej se ne bo dalo več nobeno dovoljenje. Mesto je zapustilo več sto Belgijcev.

Veliki oblegovalni topovi za Belfort že pripravljani. „Vossische Zeitung“ poroča: Pričeli so se odločilni boji za trdnjavo Belfort. Težke oblegovalne topove so že razpostavili pred belfortske forte.

Obstreljevanje Belforta. „Kölnische Zeitung“ poroča iz Curiha, da so pričeli nemški težki topovi vzhodno od Belforta v terek obstreljevati. Boji so bili zelo živahni. Nemci pridobivajo korakoma tla.

Nemci bombardirajo Belfort. Berlin, 12. okt. „Vossische Zeitung“ poroča, da se je pričelo z obstreljevanjem trdnjave Belfort.

„Kölnische Zeitung“ poroča iz Curiha: Velik del civilnega prebivalstva trdnjave Belfort je mesto zapustil. 25.000 oseb so odpravili na južno Francosko. Boji zadnjih dni so se vsi končali s francoskim umikanjem.

Cesar Viljem v bojni črti. Berlin, 18. okt. Cesar Viljem je prišel v bojno črto na zahodnem bojišču. Vojaki so ga sprejeli z gromovitimi hura-klici.

Besede nemškega cesarja, „Za mojega stričnika Jurija imam pripravljeno posebno presenečenje“, ki jih je izpregovoril vojakom na fronti, tolmačijo listi tako, da hoče nemški cesar mir diktirati v Londonu.

Boji pri Ypernu in pri Courtraui.

List „Berlingske Tidende“ poroča iz Londona: Od četrtka nadalje se bije obupen boj v okolici Yperna in Courtraia, kjer nemški oddelki, došli izpred Antwerpna, z največjo silo pritiskajo na skrajno francosko krilo, da obnove zvezo med nemškim zahodnim krilom v Belgiji in z nemškim desnim krilom v Franciji. Istočasno je napadel močan nemški mešani zbor angleško in francosko posadko in francoske mornariške vojake v Ostendu, ki so krili umikanje Belgijcev v Dünkirchen in Roulersom. Izid boja ni znan, a ne veruje se, da bodo mogli zavezniki držati svojo postojanko. Kretanje armade močno zavirajo belgijski begunci. Prvi večji boj se pričakuje pri Dünkirchnu, kjer so zgradili Francozi in Angleži močne utrdbe na polju in poplavili obširen del zemlje. Rotterdamski listi pa že poročajo, da je bilo francosko krilo v bojih pri Ypernu vrženo iz svojih dosedanjih pozicij.

Nemške čete zasedle Brügge in Ostende. Berlin, 16. oktobra. Veliki generalni štab poroča: Nemške čete so 14. t. m. zasedle Brügge, 15. t. m. pa Ostende.

Belgijska armada se je vkrcala na ladje. Amsterdam, 15. oktobra (Kor. ur.). Rotterdamski „Courant“ poroča iz Aardenburga: Glasom poročil ostendskih beguncev se je belgijska armada vkrcala na ladje. Zasebnih oseb niso pustili na ladje.

Nemška armada med Dünkirchnom in Calaisem. Dunaj, 17. oktobra. Nemške armade so se že pojavile med Dünkirchnom in Calaisem.

Nemški plen v Antwerpnu. 20.000 Belgijcev in Angležev mrtvih in ranjenih; 26.000 vjetih na Nizozemskem. Belgijski častniki, ki so na Nizozemskem internirani, cenijo število belgijskih čet, ki so jih Nemci zajeli v Antwerpnu, na 20.000 mož. „Nieuwe Rotterd. Courant“ poroča, da je prišlo čez mejo na Nizozemsko 26.000 belgijskih vojakov, med njimi 4

generali in 7 polkovnikov. Izgube belgijsko-angleške armade znašajo baje 15 do 20.000 mrtvih in ranjenih. Belgijski železniški uradniki izjavljajo, da je v Antwerpnu padlo v nemške roke mnogo vojnega materijala, med drugim vlak s 60.000 puškami.

Vojna kontribucija v Antwerpnu. Dunaj, 19. oktobra. „Wiener Allg. Zeitung“ poroča, da znaša vojna kontribucija, ki so jo Nemci naložili Antwerpnu, 30 milijonov frankov.

Angleška oklopna križarka potopljena.

London, 17. okt. Komunikacije angleške admiralitete poročajo, da je bila angleška oklopna križarica „Hawke“ v Severnem morju napadena in od sovražnega torpeda potopljena. 49 oseb posadke, častnikov in moštva so rešili, okoli 350 jih pogrešajo.

Oklopna križarica „Hawke“ je bila dolga 110 m, široka 18 m, globoka sedem in pol metra. Imela je 12.963 konjskih moči in 7350 ton. Zgrajena je bila l. 1890.

Vstaja v Indiji.

Angleški podkralj nmorjen. Iz Carigrada se poroča: Revolucija v Indiji se vedno bolj razširja. Splošno ogorčenje še pomnožuje okolnost, ker so oblasti s silo uvrščale Indijce v tisto armado, ki je bila namenjena v pomoč Francozom. Kalkutto je napadlo približno 10.000 Indijcev. Vnela se je huda bitka, v kateri so ubili Indijci podkralja v Kalkutti in veliko visokih uradnikov. Angleži se nahajajo v takem položaju, da bodo morali Indijcem ugoditi, kar zahtevajo.

Vstaja Burov.

„Lokalanzeiger“ poroča, da so se uprli Buri. Vstajo vodi polkovnik Maritz, ki je angleški vladi stavil ultimatum, da zahteva do sobote 11. t. m. razgovor z angleškimi generali in da če ne pridejo v njegov tabor, napade angleško armado, kateri poveljuje general Brit, in da se proglasi za gospodarja Unije. V Maritzovi armadi je tudi več nemških vojakov. Orožja, streliva in denarja imajo dovolj. Angleži so nato proglasili v Južni Afriki vojno stanje. Baje so zagotovili Nemci Maritzu neodvisnost Južne Afrike, če se obnove burske republike. Maritz pripada eni najstarejših in najuglednejših južnoafriških rodbin.

Velikanske japonske izgube pred Kiavčavom.

Iz Pekinga se poroča, da so izgubili Japonci veliko ljudi, ko so prodirali proti kiavčavskim utrdbam. Največ Japoncev je padlo, ko so korakali po zemlji, pod katero so zakopali Nemci mine, ki so jih razstrelili, ko so čez nje Japonci korakali. Samo nad eno mino je bil pognan v zrak in uničen cel bataljon Japoncev.

Japonska križarica se potopila.

London, 20. okt. (Kor. ur.) Reuterjev urad poroča iz Tokia: Po uradnem japonskem poročilu je dne 17. okt. japonska križarica „Takatsiho“ v zalivu Kiaučau zadela ob mino in se potopila. Od posadke, ki je štela 204 može, se je rešil samo en častnik in devet mož.

Domače in tuje novice.

Podružnica Rdečega Križa in Gospejni krajevni odbor izrečeta pristržno zahvalo sledečim gospodičam, ki so sodelovale pri cvetličnem dnevu 11. oktobra in pripomogle k njega sijajnemu uspehu:

Andrejčič Olga, Andres Marija, Arh Gusti, Baier Mici, Brežnik Mara, Brunner

Mimči, Bučar Silvi, Dolenc Paula, Hafner Ana, Kastelic Marija, Knafelc Mici, Kopač Albina, Kondrič Ana, Kraut Nuška, Krajc Marija, Küssel Rezi, Lončar Olga, Lončar Mary, Lakner Ema, Lakner Lina, Mogolič Toni, Moravc Roza, Meršol Ilka, Oblak Tina, Paučič Karla, Petrič Mici, Preatoni Regina, Rogina Mira, Rozina Mira, Šegula Marlena, Sekula Marija, Stefanovič Zora, Stefanovič Marija, Toporiš Ema, Ulm Ella, Vasič Nada, Žmavec Dara. Tomic Finca, Tomic Mici, Pavlinova, Speszlerjeva, Springerjeva.

Občinstvo se opozarja, da so uradne ure za stranke pri tukajšnji poštni blagajni počeni s 16. t. m. od 8—12. ure popoldne in 2—5. popoldne ure določene.

Nadalje se opozarja, da se morajo vsa pisma v inozemstvo (brez izjeme) odprta oddajati na pošto. Denarna pisma v inozemstvo se potem v pričo stranke zapečatijo, za kar ni nikake posebne pristojbine plačati. Zavojem v inozemstvo naj se pisma ne prilagajo.

Posiljanje zavojev (paketov) na vojne pošte za sedaj sploh ni dovoljeno.

Dovoljeni pa so zavoji v Krakovo in na poštne urade ležeče ob glavni severni železnici. Nadalje so dovoljeni tudi zavoji deloma na Ogrsko, Bozno-Hercegovino in Dalmacijo na stabilne poštne urade, izvzemši zavoje s knjigami in tiskarskimi izdelki, dalje vrednostne, ekspresne in nujne pošiljatve.

Z bojišča so se vrnil g. prof. Makso Sever, dokler ne okreva, istotako poročnik Andres in pa poročnik prof. Stopar.

Pregledovanje črnovojnikov prvega poziva se prične 15. novembra.

Črna palerina. Med kandijsko hranilnico in dr. Buhovo vilo je visela pred par tedni (po noči po naboru) na plotu palerina. Kdor jo je našel, naj jo prinese v Rokodelski dom.

Kapiteljski koncert. Pomožna odbora za občino Novomesto in Šmihel-Stopiče javljata, da je lepo uspeli cerkveni koncert z dne 16. t. m. donesel na skupilih za vstopnice K 431—, na preplačilih pa K 174 50 vin., tedaj skupaj K 606.50. Stroški znašajo K 5.50, čisti dohodek potem 600 kron. Od te svote se je izročilo K 200 na okrajno glavarstvo v podporo dalmatinskih beguncev, po K 200— pa sta prejela pomožna odbora obeh občin v svoje namene. Podrobni obračun je na upogled razrnujen pri obeh pomožnih odborih ter na županstvih obeh občin.

Razpis dobave desk, obročev in podbojev. C. kr. tobačna tovarna v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da razpisuje dobavo desk, obročev in podbojev za čas od 1. jan. 1915 do 30. junija 1916. Pismene ponudbe je najkasneje do 2. novembra 1914, 12. ure popoldne pri c. kr. tobačni tovarni v Ljubljani vložiti. Dobavni razpis, ki vsebuje množine in vrste predmetov, ki jih je dobaviti in pa pogoji so tudi v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

Požar v ladjedelnici v Tržiču. Pretekli teden je izbruhnil v ladjedelnici v Tržiču (Monfalcone) požar. Vnelo se je ogrodje v zgradbi se nahajajoče trgovske ladje (največje, kar jih imamo sedaj), ki nosi ime umrle cesarice Elizabete.

V ruskem vjetništvu so: Visokošolec Zalokar iz Metlike in Anton Gornik iz Grabrovca. Zadnje poročilo je došlo iz Kijeva. G. Zdolšek, ki je tudi v ruskem vjetništvu, je pisal nazadnje iz Saratova ob Volgi.

Laški zunanji minister umrl. Laški zunanji minister Marchese di San Giuliano je 16. oktobra ob 3. uri 20 minut popoldne umrl.

Zaloge žita. Vlada bo uradno dognala velikost zalog žita in moke. Z Dunaja poročajo: Vlada je ukazala, naj se uradno dožene velikost in moč zalog žita in moke, da se prepreči odtirja prebivalstva pri žitu in moki.

Zaplenjeno rusko premoženje. Bruselj, 16. oktobra. Pri tukajšnji podružnici peterburške trgovinske banke je bilo zaplenjeno poldrugi milijon ruskega državnega premoženja.

Zaplenjene žitne zaloge. Brno, 16. okt. „Moravska Orlice“ poroča, da so v nekaterih okrajih na Moravskem oblasti zaplenile velike zaloge žita in drugih živil, ki so jih bili nakopičili posamezni spekulant. To se je zgodilo zato, da se prepreči ponovno zvišanje cen.

Portugalska pred vojsko. Listi poročajo, da je portugalska vlada za četrtek odredila delno mobilizacijo. Nemški poslanik in nemška kolonija se pripravljata, da odpotujeta v Madrid.

Rusija vpoklicuje letnik 1915. Dunaj. Iz Peterburga prihaja poročilo: Rusija vpoklicuje pod orožje letnik 1915. Kakor znano je Rusija začetkom avgusta poklicala pod orožje letnik 1914. t. j. 600.000 mož.

Dva francoska torpedna čolna se potopila. Francoska torpedna čolna 333 in 347 sta na visokem morju trčila skupaj in se takoj potopila. Moštvo obeh čolnov se je rešilo. Čolna ležita v globočini 300 m.

Boji med Rusi in Kurdi. Carigrad. Poročila, ki so došla dne 18. oktobra ponoči, pripovedujejo o bojih med Rusi in Kurdi v bližini mesta Targhevar. Rusi so bili poraženi in so zbežali. V mestu Urmia vlada strah.

Sanitetni psi. Nemško armadno vodstvo je v sedanji vojni napravilo najboljše izkušnje s sanitetnimi psi, ki jih porabljajo za iskanje ranjencev na prostranih bojnih poljih. Zato so takoj pričeli vežbati nadaljno število teh brihtnih živali.

Prekinjene diplomatske zveze med Rusijo in Turčijo. Berolinski listi poročajo iz Carigrada, da je že večina osebja ruskega poslanštva zapustila Carigrad. Pomorje je blokirano.

Boji med Angleži in egiptovskimi četami. Carigrad, 19. oktobra. Angleži so izkušali v Kairu razorožiti egiptovske čete, ki so se temu uprle, nakar se je razvil pravi boj. Na obeh straneh je padlo 150 vojakov. Tudi v Aleksandriji so bili podobni boji. Zaenkrat so Angleži četam pustili orožje.

Nemci potopili angleški podmorski čoln. Berlin, 19. oktobra. (Kor. urad.) Uradno se poroča: Dne 18. t. m. popoldne je bil v severnomorskem zalivu uničen angleški podmorski čoln E 3.

Rusi dosedaj izgubili okoli 1000 topov. Nemški listi pišejo: Rusi so dosedaj izgubili že okoli 1000 topov, bodisi, da so jih zaplenili Nemci, oziroma Avstrijci, ali pa so neporabni. Rusi bi radi te izgube nadomestili z nakupom novih topov v nevtralnih državah. To jim je pa sedaj nemogoče, ker so Dardanele zaprte in ne bi mogli nakupljenih topov spraviti domov.

Demobilizacija Romunije. Ruski listi poročajo iz Bukarešta, da so pričeli odpustiti domov mobilizirane romunske rezervne častnike. Tudi poročila iz Kodanja naglašajo, da rumunska vlada demobilizira. To poročilo je zato velevažno, ker se je toliko pisalo, da novi kralj ne bo ostal nevtralen. Najboljši odgovor je pač dala Rumunija.

Essad paša predsednik Albanije. „Agence d'Athènes“ poroča: Essad paša je imenovan za predsednika albanske vlade in za višjega poveljnika.

Needinost med srbskimi in ruskimi častniki. Sofija. Poveljnik v Srbiji se nahajajočih ruskih čet princ Arzen Karagjorgjevič, je radi needinosti, ki se je pojavila med ruskimi in srbskimi častniki, zapustil Srbijo ter se podal na Kavkaz.

Zopet angleška križarica potopljena. Iz Valparaiso brzojavljajo, da je nemška križarica „Leipzig“ potopila neko angleško križarico.

Protest Kitajske proti Japonski. Kitajska vlada je odposlala vsem svojim poslanštvom noto, ki protestira, ker se Japonci ne ozirajo v vojski z Nemci na ozemlje, ki ga je za vojskovanje določila Kitajska.

Rusija in Japonska. „Times“ poročajo iz Peterburga: Japonski vojaški ataše general Oba je izjavil po avdijenci pri carju, da je car izjavil željo, naj sedanjemu prijateljskemu razmerju med Rusijo in Japonsko sledi formelno zvezno razmerje.

Kiaučau pred padcem? „Lokalanzeiger“ prinaša po Reuterjevem uradu uradno brzojavko iz Tokia: V sredo zjutraj je angleško-japonsko brodovje uničilo forte „Iltis“ in „Kaiser“ pred Kiaučaom. Angleške izgube so majhne.

Dogovor med Kitajsko in ameriškimi Združenimi državami. „Baseler Nachrichten“ poročajo iz ruskega vira: Kitajska in Združene države sta sklenili dalekosežno vojaško in mornariško pogodbo pod pretezo razsodišča. Dogovor določa, da se morata obe državi oboroževati sporazumno.

Japonski topovi na ruskem bojišču. Dunaj, 16. oktob. Razni vojni poročevalci poročajo, da Rusi v bojih na Ruskem Poljskem proti nemškim četam že vporabljajo pod poveljstvom japonskih častnikov japonske težke topove Kruppovega izvora.

Najnovejša poročila.

Na severu. Na severu se nadaljujejo že od 13. oktobra trdovratni boji. Naši prodirajo in pridobivajo vedno nove ugodne postojanke. Ruska armada se brani med Medyko in Starim Samborom.

V Karpatih so naši zavzeli prelaz Jablonica, zadnji prehod, ki je bil še v rokah ruskih čet. Na ogrskih tleh tedaj ni nobenega sovražnika več.

Naše prodiranje v Bukovini je doseglo reko Veliki Sereth.

Položaj na jugu. Na grebenu G u č e v o se vrše vsled velike bližine tam se nahajajočih bojnih črt skoro vsak dan boji, v katerih napadajo enkrat Srbi, enkrat naše čete. Kakega posebnega pomena ti boji nimajo. — Vsled povodnji Drine so se naše čete pri Kurjačici v redu umaknile. Na Romanji Planini so dne 12. in 13. okt. naši v hrabrih bojih tri do štiri srbske bataljone razbili in več vojakov in častnikov, ki so po gozdih blodili, vjeli.

Napad na Crveni vrh so Srbi plačali z izgubo dveh pehotnih polkov, dveh baterij in več strojnih pušk.

Francosko-belgijsko bojišče. Med Lille in Arrasom se bije velika bitka. Nemci vjeli 2000 Angležev in zaplenili več strojnih pušk. Nemci utrjujejo zavzeto belgijsko obal. V Alzaciji so potisnili Nemci Francoze daleč nazaj. Odločitve še ni pričakovati.

Rumunski kralj gre po stari poti. Rumunski kralj je izjavil, da ne bo krenil s pota svojega predhodnika; Rumunija ostane nevtralna.

Nemški poslanik zapustil Lizbono. Budimpešta 20. oktobra. „Az Est“ poroča iz Rima: Brzojavka, oddana 15. t. m. v Londonu, javlja, da je nemški poslanik s poslaniškim osobjem vred zapustil Lizbono in se podal v Madrid.

 Ceno svinjsko meso za praznik Vseh svetnikov, kakor tudi to soboto, bo prodajala članom iz mesta in okolice Gospodarska zadruga v Rokodelskem domu.

 Prijatelje in znance prosimo za poročila o padlih in ranjenih Dolenjcih.

Belokranjski vestnik.

Vinica. V nedeljo, dne 11. oktobra zvečer je z nožem težko ranil posestnik Ivan Fortun iz Damlja št. 14, fara Vinica, svojega lastnega sina; ranil ga je na levi strani blizu srca. Vzrok tega žalostnega dejanja so bili vedni domači prepiri in družinsko sovraštvo. Oče se je drugi

dan sam javil orožnikom in sedaj dela pokoro začasno v zaporih v Črnomlju. Ravno v Damlju je dosti nasprotnikov S. L. S.; sad brezverskih časopisov se je kaj žalostno pokazal v tem činu.

Poročil se je gospod Janko Komar, tajnik mestne hranilnice v Črnomlju, z gđ. Pavlo Grozdek iz Ljubljane. Iskrene čestitke!

Padel je na severnem bojišču Ciril Domicelj dne 8. septembra, rojen v Zagorju na Pivki, brat okrajnega glavarja v Črnomlju. N. v m. p.!

Naprava petijota ali domače pijače.

Za posle in delavce v vinogradih itd. si vinogradniki smejo napraviti petijot ali domačo pijačo. Gotovo je to najbolj pametno izkoriščenje tropin. Pristno vino delavcem in poslom dajati, zlasti pri sedanjih draginji in pri malem donosu vinogradov v zadnjih letih, je potrata. Dobro pripravljen petijot je v mnogem oziru boljši kot vino. Delavca ne opijani, mu žejo ugasi in ga okrepi, kar je gotovo glavni namen vsake pijače.

Kdor je tedaj pameten in štedljiv gospodar, ta si za domačo pijačo napravi, ako nima jabolčnika, petijot, pristno vino pa prodaja.

Dober petijot, ki ga bo vsak delavec tudi rad pil, se izdelava na sledeči način:

Rebljane, odpecljane tropine zdravega (ne gnilega) grozdja, najbolje pa od vina, ki je napravljeno po novem načinu, to je brez kipenja na tropu, se le nekoliko malo stisnejo in se potem nanje v kad nalije vode. Čim manj vode se vzame, tem boljša bo pijača. Največ naj se vzame toliko, kolikor se je stočilo od dotičnih tropin mošta. Nato odtočimo nekaj vode od tropin in jo segrejemo ter z vrelo poparimo sladkor. Kdor hoče pripraviti dobro pijačo, ne sme preveč štediti s sladkorjem. Treba ga je vzeti 10 do 12 kg na 100 litrov vode, najmanj pa 8 kilogramov, zlasti če smo vzeli veliko tropin na malo vode.

Sladko vodo nalijemo, ko se ohladi, na tropine v kad in pustimo tam 3 do 4 dni kipeti. Pri tem moramo gledati, da pride trop čim manj mogoče z zrakom v dotiko. To dosežemo s kipenjem v kadi z dvojnimi dnešom ali v po koncu postavljenem sodu z vratcami. V odprti kadi moramo vsake 2 do 3 ure trop potlačiti nazaj v tekočino, da se ne segreje, kar povzroči slab okus ali pa celo cikanje petijota. Nato se tekočina odtoči, trop opreša in se ves petijot spravi v sod, kjer pod kipelno veho dokipi.

Kadar meseca novembra ali decembra vino prvič pretakamo, da ga ločimo od drož, vlijemo vse drože iz vina, ki smo ga bili napravili iz zdravega (ne iz gnilega) grozdja, v petijot in z njimi petijot dobro premešamo ter sod zopet zamašimo. Mešanje dvakrat do trikrat ponovimo, potem pa pustimo drože poleči in v treh do štirih tednih pretočimo čist petijot v nekoliko zažveplan sod, droži pa še porabimo lahko za žganjekuho.

Če se nam zdi pijača preslabotna, dodenemo lahko pri tej priliki nekaj finega špirita. Spomladi raztočimo petijot v manjše sode, kajti če teče celo leto iz enega velikega sode, postaja vsled kana na površju čedalje bolj slaboten in bolj pustega okusa, ali pa se celo skisa.

Napravo petijota omejuje vinski zakon. Treba je tedaj poznati vse obstoječe predpise, da se izognemo kazni. Zakon in novejši predpisi (iz l. 1914) določajo sledeče: Petijot sme vsak samo iz lastnih tropin za svojo domačo rabo izdelovati.

Izdelovati ga torej ne morejo nevinogradniki, prodajati ga pa nihče ne sme, tudi ne pod imenom petijot ali domača pijača.

Petijota sme vsak vinogradnik izdelati le toliko, da ga ne pride več kot

dva litra na glavo in dan njegove družine, všteti tudi delavce, ki jih v enem letu zaposluje.

Tekom osmih dni, ko je pričel petijot izdelovati, mora vinogradnik naznaniti pristojnemu občinskemu uradu, koliko petijota je ali bo izdelal in koliko ljudi ima z njim prehraniti.

Županstvo mora o priglasih prijavah voditi zaznamek in predložiti ga tedensko pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu, ki pošlje prepis c. kr. kletarskemu nadzorniku.

V vinski kleti ali v hramu je pa treba sode, kjer se petijot hrani, označiti z različnim napisom petijot, domača pijača ali podobno, in poleg tega je na vsakem sodu napraviti dobro razločen neizbrisljiv ležeč križ X.

Izdelovanje vinu podobnih, drugih pijač, n. pr. iz praškov itd., je po zakonu strogo prepovedano. B. Skalicky.

Gospodarske drobtine.

Gospodinjstva šola v Šmihelu se letos ne bo pričela, ker se je delo gospodinjstev tečajev in šol sploh vstavilo vsled razmer, ki so nastale zaradi vojne.

Kmetijska šola na Grmu bo končala drugi tečaj letne šole koncem tega meseca. S pričetkom novembra se ima pričeti novo šolsko leto, ako se bo priglasiло zadostno število učencev.

Kmetijsko-nadaljevalni tečaj na Grmu se bo tudi letos vršil ob zimskih nedeljah, ako se bodo zavzeli stariši za to in bodo pošiljali svoje sinove redno v šolo. Če pomislimo, kako potrebna je mladina v starosti od 15. leta naprej primerne stanovske izgoje, potem je dolžnost starišev, skrbeti za to, da se sinovi pridno udeležujejo nedeljskega pouka na Grmu.

Kmetijska podružnica novomeška je imela predzadnji pondeljek sejo, pri kateri se je poudarjala zlasti potreba dobrega gnojenja kmetijskih zemljišč in potreba nadaljnje uporabe umetnih gnojil. Sklenilo se je delati no to, da se v ozira vrednih slučajih oddajajo umetna gnojila saj deloma na upanje. Obrniti se je tozadevno vnovič na posojilnico in hranilnico v Kandiji. Kredit naj bi se dovoljeval posameznim gospodarjem le do polovice zneska in s plačilom do 1. marca prihodnjega leta.

Kostna moka namesto Tomasove žindre. Kot nadomestno gnojilo za Tomasovo žindro se priporoča tako imenovana razklejena kostna moka, namreč kostna moka, katera se je dobila s tem, da se je kostem odvzelo najprej klej ali lim. Taka moka ima 28 do 30 odstotkov fosforove kisline v sebi, tedaj dosti več kakor Tomasova žindra. Za to je tudi dražja. V Ljubljani stane 100 kg take moke 10 kron. Moka je bela in podobna klajnemu apnu. Za 1 ha travnika je treba 400 do 500 kg kostne moke in 150 kg kalijeve soli.

Tržna poročila.

Živinska kupčija je bila na zadnjem Lukeževem semnju v Novem mestu dosti dobra. Prignalo se je zelo veliko volov in se jih je tudi precej prodalo. Ogrski kupci so naložili 12 vagonov volov. Cena je bila ugodna in kakor vse kaže, se bo še dvignila. Na težo so se prodajali lepi voli po 1 K kg.

Praščija kupčija je bila na zadnjem semnju manj ugodna. Blaga je bilo tudi veliko. Vsak skuša prodati, pa ne najde dobrih kupcev. Mlada presata so šla kakor zadnjič po ceni v denar, nekaj boljša je bila cena pri nekoliko odraslih živalih. Rejeni prašiči so se prodajali po 1 K 04 h kg.

Žitna cena je neprestano visoka in še višja kakor zadnjič. Pšenica se je prodajala tudi po 40 K 100 kg, mernik po 10 K! To so neznosne cene. Vse kaže, da bo mogoče tem pretiranim cenam napraviti konec le z vpeljavo maksimalnih

cen, kajti odprava carine ne bo nič pomagala. Carina na žito se je sicer odpravila ali uspeha ni nobenega. Po zgledu na Nemškem bo treba tudi pri nas ceno uradno narekovati.

Vojni kruh se ima tudi pri nas vpeljati, da ne bo zmanjkalo vsakdanjega kruha. Voini kruh je znesen kruh in se napravi iz pšenice, rši, turšice in ajde. Dodeja se tudi krompir. Ta kruh se ima po mestih peči in se vrše v trgovskem ministrstvu že tozadevne razprave.

Za opremo cesarice Elizabete bolnice

so posodili naslednji zavodi oziroma društva: Šola Grm: 14 kompl. postelj z modroci in blazinami itd. brez perila. Okrož. sodnija: 50 postelj, 68 modrocev, 68 blazin, 68 kocev, 80 rjuh. Konvent šolskih sester Šmihel 10 postelj, 10 modrocev, 10 blazin, 20 rjuh, 10 kocev. Čitalnica 50 stolov, Sokol 8 miz, Pauser 6 klopi.

Dalje so darovali za ranjence: Grm (šola) 1 sod vina, češpeļ, povidl. Ulm Anton 1 sod vina, krompir, jabolka. Jakše Franc 1 sod vina. Rakoše Franc žganja. Dr. Žitek Jakobina nogavice, srajce, spodnje hlače, itd. Dr. Elbert sadje. Gerdešič 20 K, sadja. Bojanc in vaščani St. Peter krompir, fižol, zelje. Gf. Margheri sadje, sočivje. J. Krajec nasl. tiskovine in knjige. Kartuzijanci Pleterje vino. Planinšek Jakob sadje. Dr. Schegula copate. Ipavic copate. Madelsberger češpeļ, časopise. Ferlič Ivan krompir. Baronica Rechbach nogavice, copate, perilo, itd. Kavarna Splichal domino, igralne karte, časopise. Garzerolli in Kos nogavice srajce, spodnje hlače, itd. Gorišek Jožef, župan Zatičina 14 vreč krompirja. Ogrič Filipina nogavice. Foršek kruh, kadivo. Dr. Globevnik krompir. Golia Cirila cigarete. Kol. kapiteļ, veliko perila. Opitz 14 srajc. Ravnikar vino. Dr. Strašek Marija 2 košari peciva. Pl. Langer 1 sod vina, cigarete. Pavčičeve (dekle) sadje. Dr. Azhazhitsch pecivo, cigarete. Ahčin Marija sadje. Dr. Schegula, dr. Slanc cigarete. Luser Kornelija 6 parov nogavic. Kobé Fani malinovec, cigarete. Kazina veliko časopisov. Mogoličgrozdje. Ipavic, Vodnik copate. Skaberne Marija vino, kruh. Dr. Brežnik Pavel srajce. C. kr. glavna trafikata tobak, cigarete. Kanonik Žlogar veliko perila. Dr. Strašek Josip cigarete, tobak. Suppan Ljubljana 25 butelk vina. Saje Terezija Nova gora občina St. Peter 1 jerbas grozdja. Stergar Ana Nova gora obč. St. Peter 1 jerbas grozdja. Pungerčar Ana Stravberk obč. St. Peter 1 jerbas grozdja. Blažič Janez Stravberk obč. St. Peter 1 koš grozdja. Kupljenik Jakob Nova gora obč. St. Peter 1 jerbas grozdja. Mramor sadje. Trafika Rosmann tobak, cigare in cigarete.

Slavno županstvo novomeško je ob priliki godu Nj. Veličanstva darovalo vsakemu vojaku pečenke in vina. Darovic Marija Ločna 1 jerbas grozdja in jabolka. Kos Marija Ločna 1 jerbas grozdja in jabolka. Radež Terezija Gorenja Težkavoda 1 košaro češpeļ. Germ Karol Bajnof 1 sod vina. Samostan Zatičina 3 vreče krompirja.

Imena onih darovalcev in darovalk, ki obdarujejo ranjence sami, niso znana. Sploh prosimo najnujnejše naj se vsa darila tudi kadivo oddajajo v pisarni bolnišnice, kajti le na ta način je mogoče darila in kadivo enakomerno med ranjence razdeliti.

Podpisano načelnništvo se zahvaljuje najtopleje vsem darovalcem, vse druge, katerih imena pomotoma niso navedena, prosimo, naj bi blagovolili oprostiti.

Podružnica Rdečega Križa v Novem mestu. Rechbach.

Oklic

zaradi udeležbe pri okrepčanju ranjenih in bolnih vojakov na železniški postaji v Rudolfovem.

Vsled višjih ukazov organizirati ima podružnica Rdečega Križa stalno službo na železniški postaji v Rudolfovem v to svrhu, da se ranjenim in bolnim vojakom, ki se bodo vozili po železnici, podarijo dopuščena okrepčila. To službo naj prevzamejo poglavitno gospe in nekaj gospodičen iz Novega mesta in njega najbližji okolici. Stroške za nabavljena okrepčila zalagala bo podružnica Rdečega Križa.

Tiste gospe in gospodične, ki so pripravljene to službo prevzeti, oglasijo naj se v soboto, dne 24. oktobra ob 3. uri popoldan na okrajnem glavarstvu.

Podružnica Rdečega Križa, Novomesto, 20. oktobra 1914.

Rechbach.

Izkaz daril za vojake v vojski, ki so došla gospejnemu krajevnomu odboru.

Johanna pl. Garzarolli 10 K, Anton pl. Pöll, polkovnik v p. 10 K, dr. K. Slanc 10 K, Jožef Košiček 10 kron, A. Lapajne 2 K, A. Mežnaršič 1 K, pl. Dolležal 2 K, nadporočnik Luzum 2 K, Fr. Vojska 5 K, Antonija Pirnauer 1 K, J. Murgel 10 K, Angela Vojska 10 K, Franja Zwitter 10 K, M. Strašek 5 K, Vodnik 10 K, Ahazhizh 5 K in četrt kilogr. čaja, Fr. Witschl 4 K, Oblak 10 K, Opitz 10 K, Jarc 3 K, dv. svetn. vdova Gerdešič 20 K, M. Rogina 7 K, Jos. Košir 5 metrov barhata, Brežnik 4 K, Fr. Smola 10 K, dr. Elbert 10 K, Bergmann 10 K, Brata Kobe kakes in pecivo, M. Mazanec 5 K, Dell Adami 20 K, nadkomisar Polyak 5 K, Fr. Možina 5 K, nadkomisar Koss 5 K, fin. svetn. soproga Lončar kakes, drž. pravdn. dr. pl. Kočevar 4 K, Foršek 3 K, Afh Mici 4 K, gđc. Ipawitz 7 parov zapestnic, g. Leopoldina Sahegula 3 kg kakes, g. Karolina Witschl 4 pare nogavic, 2 para dolgih nogavic, 1 par kolenic, vse iz ovčje volne; redovne sestre v Šmihelu pri Novem mestu 75 parov zapestnic, 15 snežnih čepic, 6 parov dolgih nogavic, 2 para kolenic, 2 para nogavic, vse iz sive volne; Gospejni krajevni odbor 60 „Seelenwärmer“, 60 pletenih „Bauchwärmer“, 38 parov nogavic, 33 snežnih čepic, 38 dokolenic; šolsko vodstvo Toplice en zavoj pletenih gorkih stvarij, gozdni mojster pl. Zhuber en zavoj gorkih pletenih stvarij; vl. svetnik baron Rechbach 20 K, okr. komisar dr. Lininger 20 K, fin. svetnik Lončar 18 K, stavb. svetnik Hanuš 4 K, okr. nadzdravnik dr. Vaupotič 3 K, okr. komisar dr. Gregorin 3 K, okr. višji živinozdravnik Skale 3 K, davčni oskrbnik Ipawitz 2 K, evidenčni oficijal Dovnik 2 K, okr. tajnik Šproc 1 K, davčni asistent Golia 1 K, pisarn. pomočnik Schmuck 1 K; dobiček cvetličnega dneva dne 11. okt. 1018 K 23 h. Skupaj 1338 K 23 h.

Za Gospejni krajevni odbor

Rechbach.

Loterijske številke.

Trst, 21. oktobra 87 23 48 59 77

Učeneo

se takoj sprejme v manufakturni trgovini J. Ogoreutz v Novem mestu. 95-2-2

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

1-0-27